

Marcin Brol - Wniosek do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów z dnia 21 listopada 2017 roku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia

Załącznik nr 2. Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych w języku polskim

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Autoreferat
charakteryzujący dorobek i osiągnięcia naukowe

dr Marcin Brol

Wrocław 21 listopada 2017 roku

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'M' followed by a cursive surname.

Spis treści

1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.....	4
2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.....	4
3. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.).....	5
4. Omówienie celu naukowego pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.....	5
5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.....	13
5.1 Publikacje i udział w konferencjach.....	13
5.2 Udział w projektach badawczych.....	18
5.3 Doświadczenia międzynarodowe.....	18
5.4 Inne doświadczenia naukowo-badawcze.....	19

1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- Stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii nadany dnia 25 listopada 2005 roku przez Akademię Ekonomiczną im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Rola samorządu gminnego w kształtowaniu dochodów własnych na przykładzie wybranych gmin województwa dolnośląskiego*; promotor w przewodzie doktorskim: prof. zw dr hab. Jerzy Sokołowski.
- Tytuł magistra nadany dnia 23 czerwca 2001 roku przez Akademię Ekonomiczną im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze po odbyciu studiów na kierunku ekonomia w zakresie zarządzania miastem. Tytuł pracy magisterskiej: *Rynek a interwencjonizm w gospodarce samorządu terytorialnego*; promotor pracy magisterskiej: dr Marian Maciejuk

2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- Od 1.11.2003 roku do chwili obecnej na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu (dawniej Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego we Wrocławiu):
 - od 1.11.2003 roku do 30.09.2006 roku na Wydziale Gospodarki Regionalnej i Turystyki, w Katedrze Ekonomii i Polityki Ekonomicznej, a od 1.03.2005 roku w Katedrze Mikroekonomii, na stanowisku asystenta;
 - od 1.10.2006 roku do 30.09.2011 roku na Wydziale Gospodarki Regionalnej i Turystyki, w Katedrze Mikroekonomii, na stanowisku adiunkta;
 - Od 01.10.2011 roku do chwili obecnej na Wydziale Nauk Ekonomicznych, w Katedrze Makroekonomii, na stanowisku adiunkta.
- Od 01.02.2006 roku do 30.09.2014 w Wałbrzyskiej Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości, na Wydziale Zarządzania, Administracji i Informatyki, na stanowisku adiunkta.

3. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.)

Monografia naukowa:

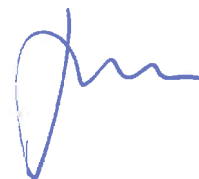
Brol Marcin (2015), *Ekonomiczne, instytucjonalne i kulturowe uwarunkowania korupcji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, seria: Monografie i opracowania nr 257.

Recenzenci wydawniczy:

- prof. zw dr hab. Marian Gorynia, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu,
- prof. zw dr hab. Jerzy Wilkin, Uniwersytet Warszawski.

4. Omówienie celu naukowego pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Problem korupcji wiąże się z wieloma aspektami życia społecznego, dlatego też jest przedmiotem zainteresowania zarówno prawników, socjologów jak i ekonomistów. Pomimo szerokiego i wieloletniego zaangażowania przedstawicieli nauk społecznych, nie wypracowano jak do tej pory spójnej i jednolitej teorii korupcji pozbawionej sądów wartościujących. Nie została także sformułowana definicja omawianego pojęcia, która opisywałaby je w sposób ogólny, a zarazem taki, aby mogła znaleźć zastosowanie w naukach społecznych. To, co uważane jest za korupcję, zależy zazwyczaj od potrzeb dla jakich definicja taka jest formułowana. W przestrzeni międzynarodowej proceder ten utożsamiany jest z przestępczością zorganizowaną i bogaceniem się przestępców, a o jego negatywnym charakterze przesądzać ma zagrożenie jakie niesie ono dla stabilności i bezpieczeństwa społeczeństw, wartości etycznych, rządów prawa, gospodarek, a także instytucji demokratycznych. Tak korupcję określa Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (Dz.U. 2007, nr 84, poz. 563). Natomiast w Polsce zdefiniowana ona została na potrzeby Centralnego Biura Antykorupcyjnego w trakcie tworzenia Ustawy o CBA (Dz.U.

2006, nr 104, poz. 708). Trudno ją jednak uznać za definicję sensu *stricte*. Jest to raczej zbiór wytycznych na potrzeby interpretacji prawnej, przy zauważalnym przeroście *definiens* nad *difiniendum*.

Dlatego nadrzędnym celem pracy jest rekonstrukcja procesu korupcyjnego oraz systematyzacja stanu wiedzy na temat korupcji. Takie sformułowanie celu pozwoliło na stworzenie koncepcji opisującej istotę, przebieg, determinanty i skutki procesu korupcji, a także zdefiniowanie korupcji oraz pojęć pokrewnych, określenie negatywnych skutków tego zjawiska, wskazanie determinantów korupcji oraz sposobów przeciwdziałania jej, a także wyjaśnienie różnic w jej natężeniu w poszczególnych częściach świata. Wywód przedstawiony w książce ma charakter dedukcyjny, przy wcześniejszym założeniu przesłanek korupcji. Taki rodzaj rozumowania umożliwia realizację kolejnego celu, którym jest poszukiwanie odpowiedzi na trzy pytania. Po pierwsze, jak dochodzi do korupcji. Po drugie, dlaczego do niej dochodzi. A po trzecie, dlaczego zjawisko to postrzegane jest w jednoznacznie negatywny sposób.

Podstawową hipotezą przyjętą w pracy jest stwierdzenie, że korupcja jest jedną z form wymiany, a zatem dochodzi do niej pomiędzy uczestnikami wymiany w sytuacji, gdy inne formy wymiany są dla obu stron mniej korzystne. Oznacza to, że korupcja jest substytutem innych form alokacji. Dodatkowo przyjęte zostały trzy hipotezy cząstkowe, sformułowane następująco. Po pierwsze, korupcji nie da się wyeliminować. Po drugie, korupcja jest procesem, a więc odbywa się według schematycznie następujących po sobie kolejnych etapów. Po trzecie wreszcie, zakres korupcji zależy od uwarunkowań kulturowych i instytucjonalnych. W pracy przyjęto zatem, że pomimo cech charakterystycznych dla procesu ekonomicznego występowanie tego zjawiska zależy przede wszystkim od zmiennych pozaekonomicznych.

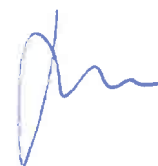
Podstawową metodą badawczą zastosowaną w pracy jest studium przypadków. Umożliwia ono identyfikację i wyjaśnienie czynników determinujących korupcję lepiej niż modelowanie matematyczne ze względu na wpływ zmiennych pozaekonomicznych, często niemierzalnych. Obserwacja zjawiska korupcji jest niezmiernie trudna przede wszystkim dlatego, że strony transakcji nie są zainteresowane jej ujawnieniem. To właśnie prowadzi do problemu kwantyfikacji korupcji. W celu doboru konkretnych przypadków do analizy, w pracy wykorzystany został wskaźnik percepcji korupcji (CPI). Ze względu na jego niedoskonałości (percepcja - czyli postrzeganie korupcji), był on tylko narzędziem

wspomagającym i uzasadniającym dobór przypadków. Daje on bowiem ogólne pojęcie o tym, w jakich rejonach świata korupcja występuje najczęściej.

Na wstępie należy zdefiniować pojęcie korupcji. Konieczne jest zatem przeanalizowanie poszczególnych czynności i zachowań, które jej towarzyszą. Inicjują ją strony wymiany, które w ten sposób dążą do maksymalizacji korzyści indywidualnych. Wymiana ta nie może być uznana za rynkową, ponieważ ze względu na jej utajony charakter nie funkcjonuje w jej ramach spontaniczny mechanizm ustalania cen. Strony wymiany korupcyjnej ustalają warunki wymiany każdorazowo i indywidualnie. Nielegalność tego proceduru powoduje, że żadna ze stron nie jest skłonna do jego ujawnienia. Obie strony wymiany osiągną korzyści tylko i wyłącznie pod warunkiem całkowitej bezkarności. Występują w niej co najmniej dwa podmioty, w których jeden oferuje podaż dóbr (np. pozyskanych w ramach pomocy humanitarnej) lub usług (np. administracyjnych albo w formie przysługi), a drugi zgłasza na nie popyt. Warunkiem koniecznym zaistnienia wymiany jest łapówka, stanowiąca dla jednej ze stron korzyść, a dla drugiej koszt. Najpełniejszą, spełniającą warunek adekwatności, wydaje się zatem następująca definicja, zaproponowana w monografii (rozdz. 1.1). Korupcja jest procesem społeczno - ekonomicznym, będącym nierynkową formą wymiany o charakterze niejawnym i nielegalnym.

Na podstawie obserwacji przeprowadzonych w ramach studium przypadków, stworzony został opis mechanizmu korupcyjnego, czyli interakcji pomiędzy stronami wymiany: osobą wręczającą i przyjmującą łapówkę. Przy czym za uczestników wymiany uznano osoby fizyczne, działające we własnym imieniu (konsumentów, petentów, przedsiębiorców, itp.), jak i pełnomocników działających w imieniu mocodawców. Dlatego też do analizy omawianego zjawiska wykorzystano narzędzia analizy mikroekonomicznej, między innymi krzywą preferencji oraz krzywą transformacji, a dodatkowo teorię agencji oraz teorię gier.

Mechanizm korupcyjny można zdefiniować jako ogół zachowań podmiotów ekonomicznych oraz interakcji pomiędzy tymi podmiotami prowadzących do zachowań korupcyjnych. Z mikroekonomicznej perspektywy można uznać, że działania takie prowadzą do większych możliwości zaspokojenia potrzeb, a więc osiągnięcia wyższego poziomu użyteczności z konsumpcji, a w przypadku przedsiębiorstw do zwiększenia możliwości produkcyjnych. Mechanizm korupcyjny przynosi zatem korzyści wręczającemu łapówkę oraz osobie ją przyjmującej. Przy założeniu, że dystrybuowane są w ten sposób rzadkie dobra lub inne korzyści, jak regulacje i decyzje administracyjne, można stwierdzić, że korupcja może

wspomagać maksymalizację indywidualnych korzyści. Nie należy jednak zapominać, że taka dystrybucja oznacza ograniczenie dostępności dóbr wszystkim innym osobom. Może też powodować dodatkowe koszty dla osób niebędących stroną wymiany korupcyjnej.

Skłonność do zachowań korupcyjnych, zależy w głównej mierze od potencjalnych kosztów korupcji. A te z kolei zależne są od warunków, w jakich transakcja ta się odbywa. Najistotniejszym czynnikiem warunkującym korupcję wydają się zatem być transparentność, a raczej jej brak. Przejrzystość rozumiana jest w tym przypadku jako upublicznienie pełnej informacji związanej z przebiegiem jakiegoś procesu. W przypadku sektora publicznego chodzi zatem o jasne i zrozumiałe zasady jego funkcjonowania, a także udostępnienie wszelkich informacji dotyczących sposobu i procedury podejmowania decyzji i wyborów ekonomicznych. Nieco inaczej sytuacja wygląda w przypadku sektora prywatnego. W tym sektorze korupcja dotyczy zazwyczaj przedsiębiorstw, w których występują zależności na zasadzie mocodawcy i pełnomocnika. Wykorzystując swoją pozycję, zasoby oraz kompetencje, i mocodawca, i pełnomocnik poszukiwać mogą dodatkowych korzyści, których nie osiągnęliby, działając zgodnie z prawami rynku. Jednakże i w tym przypadku skala korupcji zależna będzie od przyjętych formalnych i nieformalnych norm postępowania oraz przejrzystości struktur przedsiębiorstwa, przepisów prawnych i mechanizmów kontrolnych. A zatem działanie mechanizmu korupcyjnego zależne jest w znacznej mierze od uwarunkowań instytucjonalnych.

Analiza funkcjonowania mechanizmu korupcyjnego w poszczególnych sytuacjach opisanych w studium przypadków (w autorytarnych państwach islamskich, w Afryce Subsaharyjskiej, w byłych republikach Związku Radzieckiego, w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, w rozwiniętych demokracjach zachodnich, w sektorze prywatnym, w sporcie, a także w dwóch azjatyckich państwach - miastach Singapurze i Hongkongu), umożliwiła wskazanie determinantów korupcji. Ze względu na złożony charakter opisywanego zjawiska zostały one podzielone na determinanty: ekonomiczne, instytucjonalne i kulturowe.

Do ekonomicznych determinantów korupcji zaliczono: skłonność do internalizacji korzyści z gospodarowania wspólnymi zasobami i dobrami, prywatyzację wspólnych zasobów i dóbr, niedobór rynkowy i nadwyżkę rynkową, monopol, minimalizację kosztów, poszukiwanie renty przez agentów.

Źródłem korupcji w pierwszym z wymienionych przypadków jest „odgórna” alokacja, prowadząca do zawłaszczenia dochodów pochodzących z wykorzystania wspólnych zasobów. Beneficjentami tego procederu są podmioty, które dysponują nimi w imieniu społeczeństwa.

W studium przypadków zjawisko to opisane zostało na przykładzie: Afryki Subsaharyjskiej, autorytarnych państw islamskich, poradzieckich oligarchów, a także korporacji ponadnarodowe eksploatujących surowce naturalne w krajach rozwijających się.

Kolejnymi wymienionymi źródłami korupcji mogą być także: prywatyzacja wspólnych dóbr i zasobów oraz niedobór lub nadwyżka. Sytuacja taka dotyczyła w przeszłości państw o gospodarce nakazowo - rozdzielczej oraz transformujących się gospodarek, co zilustrowano przykładami państw powstałych po rozpadzie Związku Radzieckiego oraz Europy środkowej.

Istotną z punktu widzenia ekonomii przyczyną korupcji jest także istnienie monopolu. Zjawisko to zaobserwować można w każdym z analizowanych przypadków, bez względu na to czy mamy do czynienia z monopolem prywatnym, publicznym, czy też monopsonem.

Zjawiskami ekonomicznymi sprzyjającymi korupcji są także pewne "naturalne" skłonności człowieka. Mowa tu o chęci obniżania kosztów - zarówno z perspektywy przedsiębiorstwa jak i konsumenta, a także o poszukiwaniu renty przez konsumentów oraz agentów. Metody przeciwdziałania lub raczej minimalizowania skutków takich zachowań przedstawione zostały na przykładzie Singapuru i Hongkongu, czyli pionierów implementacji strategii antykorupcyjnych.

Ponieważ korupcja jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym istotne dla jej występowania są także determinanty instytucjonalne, a więc te, które wiążą się z funkcjonowaniem norm prawnych, ale też z pewnymi nieformalnymi zasadami funkcjonującymi w społeczeństwie. Zaliczono do nich: kompetencje przypisane agentom, atrofie państwa, niedoskonałe regulacje, dyktaturę i autorytaryzm oraz sieci zależności.

Wśród wymienionych determinantów wyjątkową rolę zdają się odgrywać kompetencje przypisane agentom. Chodzi tu przede wszystkim o wpływ urzędników - agentów na proces tworzenia przepisów i późniejszą implementację norm prawnych. W pracy przedstawiono bodźce instytucjonalne, zarówno formalne, jak i nieformalne, warunkujące korupcję. Do tej pierwszej grupy zaliczyć należy rozwiązania przyjęte w Singapurze i Hongkongu, a powielone w Botswanie i Polsce, polegające na stworzeniu struktur w ramach państwa wyspecjalizowanych do walki z korupcją i zaopatrzonych w odpowiednie instrumenty prawne i operacyjne. Natomiast do drugiej grupy - instytucji nieformalnych - należą wzorce zachowań przyjęte w społeczeństwach protestanckich zachodniej i północnej Europy.

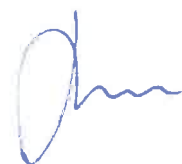
Skrajnym przypadkiem niedostatku środowiska instytucjonalnego jest atrofia struktur państwa, która dotyczy najbardziej skorumpowanych państw na świecie: Sudanu, Afganistanu, Iraku, czy też Somalii. Jednakże w przypadku naszej części świata istotniejsze wydają się być niedoskonałe, niepełne lub nieprzejrzyste regulacje. Do grupy państw dążących do usprawnienia regulacji, a tym samym aspirujących do elity państw o najniższym poziomie korupcji, należą reformujące się kraje środkowej Europy, w tym także Polska.

Niewątpliwym wpływem na poziom korupcji ma także ustrój polityczny. Zjawisku temu sprzyjać się wydają dyktatura i autorytaryzm, na co wskazują przedstawione w monografii dane. Czynnikiem powiązanim z funkcjonującym systemem politycznym są sieci zależności. Przez pojęcie to należy rozumieć symbiotyczne związki zarówno pomiędzy rządzącymi, dysponującymi publicznym majątkiem, jak i przedsiębiorcami oraz grupami interesów. Mogą one funkcjonować zarówno w krajach autorytarnych, jak i w państwach demokratycznych, w których instytucje państwa są słabe lub nie mają wystarczającego wpływu na sferę relacji nieformalnych. Za ilustrację tego zjawiska mogą posłużyć struktury mafijne działające we Włoszech i oligarchiczne w Rosji.

Jak zauważyli niektórzy badacze problemów społecznych, tacy jak Putnam, Landes i Huntington, przyczyną różnic w rozwoju społeczno - ekonomicznym mogą być także uwarunkowania kulturowe. Tak też jest w przypadku korupcji. Opisane w książce przypadki pozwoliły wyodrębnić następujące kulturowe jej determinanty: niską aktywność obywatelską, tradycje wynikające z dominującej religii oraz utrwalone stosunki feudalne i kolonialne.

Wyjaśnienie przebiegu wymiany korupcyjnej oraz wskazanie determinantów korupcji umożliwiło wskazanie metod przeciwdziałania korupcji. Przerwanie procesu korupcyjnego wymagać będzie zatem w pierwszej kolejności stworzenia warunków instytucjonalnych umożliwiających zastąpienie tego mechanizmu innym, alternatywnym, nie powodującym tyłu negatywnych konsekwencji, na czele ze spadkiem ogólnego poziomu dobrobytu. W drugiej kolejności konieczne będzie zastąpienie korupcji rynkiem, lub też wzmocnienie pozycji rynku w procesie alokacji. Czynnikiem umacniającym mechanizm rynkowy są: większa konkurencyjność podmiotów ekonomicznych, jasno określone prawa własności oraz bodźce ekonomiczne w postaci dodatkowych kosztów korupcji. Wreszcie konieczne jest także uświadomienie szkodliwości tego procesu oraz zakorzenienie w społeczeństwie postaw profektywnościowych i jednocześnie antykorupcyjnych.

Na podstawie zaprezentowanych w monografii przypadków, wskazać można konkretne metody zniechęcania do korupcji. Pierwszą i zarazem najważniejszą z nich będzie

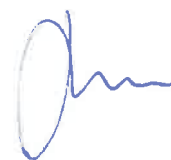
implementacja demokratycznego systemu rządów opartego na społeczeństwie obywatelskim. Drugą natomiast, szeroko rozumiana przejrzystość, dotycząca zarówno warunków wymiany, jak i wszelkich interakcji zachodzących pomiędzy podmiotami publicznymi i prywatnymi. Kolejnym elementem jest rynek, jako najpowszechniejszy i najprawdopodobniej najbardziej efektywny ze wszystkich znanych mechanizmów alokacyjnych. Czwarty bodziec stanowi grupa instrumentów motywacyjnych. Mogą przybierać one charakter pozytywny (premie, dodatki motywacyjne, itp.) lub negatywny (kary, sankcje, itp.), a dotyczyć mogą zarówno mocodawców jak i pełnomocników. Piątym elementem w systemie przeciwdziałania korupcji jest edukacja, ponieważ nawet najlepiej zaprojektowane bodźce i regulacje nie mogą działać wbrew społecznym nawykom. Ich kształtowanie jest wypadkową indywidualnych preferencji oraz ogólnie akceptowalnych wzorców kulturowych.

Dokonane obserwacje umożliwiły sformułowanie kilku końcowych wniosków związanych z mechanizmem korupcyjnym. Po pierwsze jego funkcjonowanie w przedstawionej formie możliwe jest ze względu na naturalną skłonność człowieka do maksymalizacji korzyści indywidualnych, a co za tym idzie – poszukiwania takiej formy alokacji, która da najwyższą możliwą nadwyżkę korzyści nad kosztami. Inne metody mogą być w pewnych okolicznościach mniej atrakcyjne z indywidualnego punktu widzenia.

Po drugie z rozważań i przykładów opisanych w monografii wynika, że to nie bieda zmusza do korupcji, lecz odwrotnie, to korupcja do niej prowadzi. Ilustracją tego zjawiska jest "piramida korupcyjna", opisana w rozdziale 4.2. Dotyczy ona patologicznego systemu, w którym jedynym zwycięzcą jest dyktator wraz ze swoim otoczeniem i beneficjentami sieci zależności. Przepływ bogactwa od obywatela do władcy poprzez skorumpowany system administracji publicznej prowadzi do rozwarstwienia społeczeństwa, w którym większość dochodu narodowego *de facto* trafia w ręce dyktatora i jego otoczenia. To z kolei w dalszej perspektywie prowadzi do zmniejszenia aktywności gospodarczej, ze względu na zubożenie społeczeństwa i zanik przedsiębiorczości.

Kolejny wniosek dotyczy sektora publicznego i swoistej dychotomii związanej z siłą instytucjonalną państwa. Dlatego, że z jednej strony rozrost aparatu administracyjnego zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia pokus korupcyjnych, z drugiej jednak – niedostatecznie rozwinięte instytucje państwa prowadzą do zastąpienia reguł rynku mechanizmem korupcyjnym.

Czwarty wniosek związany jest z gospodarką rynkową, która wydaje się w o wiele mniejszym stopniu umożliwiać wystąpienie korupcji niż gospodarka nakazowo-rozdzielcza.

Ta druga zawiera w sobie bowiem wszystkie elementy sprzyjające korupcji: uspołecznienie (nacionalizację) własności, planową (odgórną) alokację, regulację cen i ilości oraz niedemokratyczny system polityczny. Natomiast w przypadku mechanizmu rynkowego wpływ niektórych wymienionych elementów sprzyjających korupcji jest w znacznym stopniu ograniczony: prymat ma własność prywatna, alokacja dokonywana jest za pomocą rynku, regulacja cen i ilości występuje incydentalnie, a władza sprawowana jest kadencyjnie i podlega społecznej ocenie.

Ostatni wniosek dotyczy stopnia demokratyzacji państwa. Prawdopodobieństwo wystąpienia korupcji w procesie alokacji rośnie w miarę zmniejszania się swobód obywatelskich, a największe jest w krajach totalitarnych. Przyczyną tego stanu rzeczy jest z jednej strony brak transparentności, z drugiej strony zastąpienie wyboru publicznego prywatnym, czyli inaczej – wymykającym się obiektywnej weryfikacji dążeniem przedstawicieli władzy do maksymalizacji korzyści indywidualnych, przy jednoczesnym zaniedbaniu alokacji publicznej.

Efektom przeprowadzonych badań było skonceptualizowanie i opisanie mechanizmu korupcyjnego. Umożliwiło to udzielenie odpowiedzi na pytania jak i dlaczego dochodzi do korupcji, oraz dlaczego zjawisko to postrzegane jest jednoznacznie negatywnie. Poznanie mechanizmu korupcyjnego umożliwiło także realizację podstawowych celów badawczych, czyli rekonstrukcję procesu korupcyjnego oraz systematyzację wiedzy dotyczącej korupcji. W toku rozważań udowodniono tezę, że korupcja jest jedną z form wymiany, substytucyjną w stosunku do wymiany rynkowej i alokacji publicznej.

Podsumowując, korupcję uznać należy za zjawisko jednoznacznie negatywne - prowadzące do nieefektywnej alokacji, a co za tym idzie, do nieefektywnego gospodarowania zasobami wspólnymi, narastania dysproporcji i zubożenia społeczeństwa, wzrostu kosztów transakcyjnych, a w skrajnych przypadkach do destabilizacji kraju w wyniku niezadowolenia społecznego i antagonizacji poszczególnych grup społecznych. Dlatego też obserwacje i wnioski zawarte w monografii mogą z powodzeniem być wykorzystane w zakresie przeciwdziałania, a także zmniejszenia prawdopodobieństwa występowania korupcji. Pomocnych w tym zakresie może być kilka najważniejszych elementów przedstawionych w opracowaniu: definicja korupcji (rozdz. 1.1), opis i zasady funkcjonowania mechanizmu korupcyjnego (rozdz. 2), determinanty korupcji (rozdz. 3) oraz metody walki z korupcją (rozdz. 5).

Wymienione powyżej zagadnienia uznać należy za mój wkład do dorobku naukowego w dyscyplinie ekonomia.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.

5.1 Publikacje i udział w konferencjach

Zasadniczy nurt moich badań po doktoracie związany był z ekonomią sektora publicznego. Początkowo moje zainteresowania naukowe związane były z gospodarką lokalną i działalnością samorządu terytorialnego. Z czasem jednak ewoluowały w kierunku wyszczególnienia czynników wpływających na efektywność jednostek sektora publicznego. Stąd też moje zainteresowanie regulacjami publicznymi, konkurencją i współpracą międzysektorową, a także biurokracją i korupcją. Najnowszym obszarem badań, nadal jednak oscylującym wokół ekonomii sektora publicznego, jest "sieciowa" sfera publiczna. Pojęcie to zaproponowane zostało w opozycji do tradycyjnej – mieszczańskiej, zdefiniowanej przez Habermasa. Jej najistotniejszą cechą jest wykorzystanie sieci Internetu, a w szczególności jego asynchronicznych cech do budowania więzi, grup zainteresowań i grup nacisku, wpływających na zakres przedmiotowy sektora publicznego.

Do najważniejszych osiągnięć związanych z pierwszym ze wskazanych obszarów badań (gospodarka samorządu terytorialnego) zaliczyć należy:

1. Dokonanie oceny wpływu narzędzi fiskalnych na lokalną gospodarkę.
2. Wskazanie możliwości zwiększenia efektywności funkcjonowania samorządu terytorialnego.

Najważniejsze publikacje w tym obszarze:

- a) Brol M. (2011), Perspektywy prowadzenia działalności gospodarczej przez samorząd terytorialny, [w:] Gospodarka lokalna w teorii i praktyce, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 179, red. Brol R., Sztando A., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 81 - 88.
- b) Brol M. (2007), Zastosowanie modelu Tiebout w regionach transgranicznych, [w:] Vědecká Pojednání. Wissenschaftliche Abhandlungen. Prace Naukowe XIII, Technická Univerzita v Liberci, Liberec, s. 57 - 61.
- c) Brol M. (2005), Zależności między lokalizacją gminy a poziomem dochodów własnych w miastach woj. dolnośląskiego, [w:] Problemy rozwoju małych miast w

wymiarze lokalnym i regionalnym, Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Zeszyt 220, red. Heffner K., Marszał T., Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Polska Akademia Nauk, Warszawa, s. 93 - 102.

Część badań w tym zakresie była pokłosiem rozprawy doktorskiej pt. *"Rola samorządu terytorialnego w kształtowaniu dochodów własnych na przykładzie wybranych gmin województwa dolnośląskiego"*, która została wsparta grantem promotorskim Komitetu Badań Naukowych (nr 1 H02C 091 26).

W roku 2007 byłem też jednym z wykonawców projektu ADHOC (Adapted Development of Historical Old Towns in Central and Eastern Europe), finansowanego z programu INTERREG IIIB CADSES, zrealizowanego przez Polish - German Association ADHOC EEIG/EZIG. Podmiot ten założony został przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu wraz z Technische Univerzitat Kaiserslautern. Program realizowany był przez 10 gmin z Austrii, Niemiec, Chorwacji, Polski, Słowacji i Słowenii. Mój udział polegał na opracowaniu raportu będącego efektem przeprowadzonych przeze mnie konsultacji społecznych z mieszkańcami Jeleniej Góry na temat rewitalizacji jednej z dzielnic miasta.

Oprócz tego w latach 2001 - 2007 uczestniczyłem w tworzeniu wielu opracowań na rzecz samorządów lokalnych. Współtworzyłem strategie rozwoju lokalnego w gminach: Janowice Wielkie (2001 rok), Bolków (2004), Świerzawa (2004) i Jelenia Góra (2004). Byłem też autorem innych dokumentów planistycznych: Wieloletniego Planu Inwestycyjnego gminy Marciszów (2003), Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Wojcieszów (2004), Planu Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Świerzawa (2004), Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Powiatu Jeleniogórskiego (2005), Diagnozy Prospektywnej Powiatu Jeleniogórskiego (2006).

Ze względu na swoje doświadczenie w zakresie funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, w latach 2006 - 2016 prowadziłem też zajęcia na studiach podyplomowych: Gospodarka lokalna (w zakresie kreowania rozwoju lokalnego), Zarządzanie w sektorze publicznym (w zakresie pozyskiwania funduszy europejskich) oraz Gospodarka i zarządzanie finansami samorządu terytorialnego (w zakresie pozyskiwania i rozliczania funduszy europejskich).

W roku 2010 prowadziłem także cykl szkoleń dla pracowników samorządowych w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Społecznego, pt.: *Poprawa efektywności świadczonych usług administracji samorządowej*

powiatów kamiennogórskiego, wałbrzyskiego i jaworskiego, z zakresu pozyskiwania, kontroli i rozliczania dotacji z funduszy strukturalnych UE.

Kwestia efektywności funkcjonowania podmiotów publicznych szybko stała się najważniejszym obszarem moich badań. Dotyczyły one m.in. kwestii: regulacji publicznych, konkurencji w sektorze publicznym, przekształceń własnościowych, funkcjonowania biurokracji oraz korupcji. Najważniejsze moje osiągnięcia w tym zakresie są następujące:

1. Wskazanie źródeł korupcji.
2. Wskazanie wad biurokracji.
3. Zaproponowanie bodźców i rozwiązań usprawniających działanie biurokracji.
4. Identyfikacja problemów we współpracy międzysektorowej.
5. Określenie wpływu sfery instytucjonalnej na jakość sektora publicznego.
6. Określenie zależności między regulacjami publicznymi a zawodnościami sektora publicznego.

Najważniejsze publikacje w tym obszarze:

- a) Brol M. (2014), The problem of public sector efficiency in the institutional context, [w:] Regional Economy and Policy. Territories and Cities, red. Hlaváček P., Olšová P., Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, s. 9 - 14.
- b) Brol M. (2014), Problem efektywności partnerstwa publiczno-prywatnego w świetle teorii agencji, [w:] Gospodarka lokalna w teorii i praktyce, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 332, red. Brol R., Sztando A., Raszkowski A., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 21 - 33.
- c) Brol M. (2013), Racjonalizacja działalności organizacji zbiurokratyzowanych, [w:] Optimum. Studia Ekonomiczne nr 1 (61), Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok s. 46 - 56.
- d) Brol M. (2013), Przyczyny trudności we współpracy sektora publicznego i prywatnego, [w:] Współczesne problemy ekonomiczne, Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach nr 129, red. Zagóra-Jonszta U., Nagel K., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice, s. 59 - 67.
- e) Brol M. (2011), Współczesne problemy krajów Afryki Północnej a jakość sektora publicznego, [w:] Procesy integracyjne i dezintegracyjne we współczesnej gospodarce, Ekonomia i Prawo Tom VII, red. Polszakiewicz B., Boehlke J., Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 79 - 92.

W okresie, w którym zajmowałem się ekonomią sektora publicznego, problematyka ta weszła do programów studiów na kierunkach ekonomicznych większości uczelni w Polsce. W związku z brakiem jednolitego wykazu treści realizowanych w ramach tego przedmiotu, konieczne stało się usystematyzowanie zakresu informacji przekazywanych studentom. Dlatego też wspólnie z moimi współpracownikami podjąłem decyzję o stworzeniu pierwszego polskiego podręcznika do przedmiotu "ekonomia sektora publicznego". Do tego momentu większość wykładowców korzystała z książki Stiglitz, prezentującej oprócz zagadnień teoretycznych także sposób funkcjonowania amerykańskich podmiotów publicznych - odmiennych od tych znanych z Europy. Fakt ten stanowił dodatkowy impuls do przeniesienia rozważań dotyczących sektora publicznego na grunt krajowy. Do współpracy w tworzeniu podręcznika akademickiego udało mi się namówić m. in. prof. zw. dr hab. Andrzeja Matysiaka, prof. UE dr hab. Mariana Kachniarza, a także inne osoby zajmujące się tematyką związaną z funkcjonowaniem sektora publicznego. Natomiast jego recenzentami zostali: prof. zw. dr hab. Jerzy Kleer oraz prof. zw. dr hab. Michał Gabriel Woźniak.

Uzupełnieniem przygotowanego podręcznika był przygotowany przeze mnie wraz z dr Sławomirem Czetwertyńskim cykl wykładów w formie e-learningu. Przedmiot "ekonomia sektora publicznego" prowadziłem też na studiach doktoranckich na Wydziale Gospodarki Regionalnej i Turystyki w latach 2008 - 2012.

Najnowszy obszar moich badań stanowi tematyka związana z: gospodarką sieciową, kształtowaniem preferencji i agregacją preferencji przy użyciu portali społecznościowych, a także praw własności w internecie. Rozważania te stanowią kontynuację i zarazem poszerzenie dotychczasowych badań nad sektorem publicznym, ponieważ głównym obszarem moich rozważań stała się sfera publiczna w dobie cyfryzacji. Do najważniejszych osiągnięć w tym zakresie zaliczyć można:

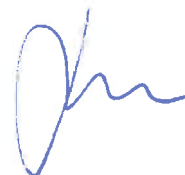
1. Opisanie mechanizmu agregacji preferencji przy udziale mediów społecznościowych w sektorze publicznym.
2. Wprowadzenie do dyskursu naukowego pojęć: sieciowej sfery publicznej, aktorów publicznych i statystów (przy współpracy i współudziale dr Sławomira Czetwertyńskiego).
3. Określenie mechanizmu funkcjonowania grup interesów w sieciowej sferze publicznej.

Najważniejsze publikacje w tym obszarze:

- a) Brol M. (2016), Sektor publiczny a nowa sfera publiczna, [w:] Optimum. Studia Ekonomiczne nr 1 (79), Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok s. 74 - 84.
- b) Brol M, Czetwertyński S. (2015), Sieciowa sfera publiczna a media społecznościowe, [w:] Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach nr 209, red. Wolska G., Pancer-Cybulska E., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice, s. 33 - 41.
- c) Brol M., Czetwertyński S. (2013), Remarks on network public theory, [w:] Managerial Economics Number 14, Annual 2013, red. Gurgul H., AGH University of Science and Technology Press, Kraków, s. 7 - 16.
- d) Brol M., Czetwertyński S. (2013), Grupy interesów w społeczeństwie sieciowym, [w:] Ekonomia i Prawo Tom XII, nr 2/2013, red. Polszakiewicz B., Boehlke J., Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 309 - 320.

Mój dorobek badawczy obejmuje 55 publikacji, w tym 12 przed uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych. Są to autorskie i współautorskie opracowania o charakterze monograficznym oraz artykuły naukowe opublikowane w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych. Zawarte w nich wyniki moich prac prezentowałem na krajowych, międzynarodowych i zagranicznych konferencjach naukowych. W sumie wygłosiłem 47 referatów, w tym 39 po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych. Dorobek ten dopełniłem udziałem w dwóch projektach naukowo-badawczych. Do najważniejszych konferencji naukowych w jakich uczestniczyłem zaliczyć należy:

1. Regional Development and Planning Conference, Uniwersytet J.E. Purkyne, Usti nad Labem, Czechy, 27-28 czerwca 2014 r.
2. VIII Kongres Ekonomistów Polskich, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 29-30 listopada 2007 r.
3. Cykl konferencji "Ekonomia i prawo" organizowanych przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.
4. Cykl konferencji "Sektor publiczny we współczesnej gospodarce" organizowanych przez Uniwersytet w Białymstoku.
5. Cykl konferencji "Zjazd Katedr Ekonomii", organizowanych przez Uniwersytet Szczeciński.
6. Cykl konferencji "'Gospodarka lokalna w teorii i praktyce" organizowanych przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

5.2 Udział w projektach badawczych

- *"Rola samorządu terytorialnego w kształtowaniu dochodów własnych na przykładzie wybranych gmin województwa dolnośląskiego"*, projekt badawczy promotorski (finansowany przez Komitet Badań Naukowych), nr rejestracyjny projektu – 1 H02C 091 26, realizowany w Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, na Wydziale Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze, w Katedrze Ekonomii i Polityki Ekonomicznej, kierownik projektu - prof. zw. dr hab. Jerzy Sokołowski, charakter udziału przy realizacji projektu - wykonawca projektu, okres realizacji projektu - 21.04.2004 - 20.10.2005.
- Adapted Development of Historical Old Towns in Central and Eastern Europe (finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach INTERREG IIIB CADSES), uczestnicy projektu: Jelenia Góra (PL), Bamberg (D), Bautzen (D) Ravensburg (D), Plock (PL), Ptuj (RO), St. Polten (AT), Trnava (SK), Zittau (D), Varazdin (HR), instytucje wiodące: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu i Technische Univerzitat Kaiserslautern (tworzące Polish-German Research Association ADHOC EEIG / EZIG). Charakter udziału przy realizacji projektu - wykonawca części dotyczącej konsultacji społecznych w Jeleniej Górze (2007 r.).

5.3 Doświadczenia międzynarodowe

Czterokrotnie brałem udział w programie Erasmus - Staff Mobility for Teaching:

- P. A. College Larnaca, Cypr, w okresie: 24.10.2009 - 3.11.2009.
- P. A. College Larnaca, Cypr, w okresie: 16.10.2010 - 30.10.2010.
- Bochum University of Applied Sciences, Niemcy, w okresie: 10.10.2016 - 17.10.2016.
- Porto Accounting and Business School - Instituto Politecnico do Porto, Portugalia, w okresie: 16.10.2017 - 20.10.2017.

Dwukrotnie zapraszany byłem w charakterze profesora wizytującego:

- Ekonomická Univerzita v Bratislave, Słowacja, w okresie: 9.11.2015 - 12.11.2015.
- Univerzita J. E. Purkyne v Usti nad Labem, Czechy, w okresie: 4.03.2017 - 11.03.2017.

5.4 Inne doświadczenia naukowo-badawcze.

Moje doświadczenia i zainteresowania badawcze, w szczególności z zakresu ekonomii sektora publicznego oraz sieciowej sfery publicznej, umożliwiły mi podjęcie roli recenzenta artykułów naukowych. W latach 2014 - 2017 recenzowałem artykuły dla następujących wydawnictw:

1. *Optimum. Studia Ekonomiczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
2. *Economic Alternatives*, University of National and World Economy, Sofia, Bułgaria.
3. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (monografie: *Partnerstwo publiczno-prywatne, wybrane zagadnienia* oraz *Partnerstwo publiczno-prywatne w teorii i praktyce*).

20 kwietnia 2017 roku, na mocy uchwały Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu zostałem promotorem pomocniczym pracy doktorskiej mgr Pawła Gliniaka, nt. "Instytucjonalne czynniki i uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego krajów Azji Południowo-Wschodniej - na przykładzie Malezji i Tajlandii". Promotorem jest prof. zw. dr hab. Bogusław Fiedor.

Dopełnienie moich doświadczeń stanowią osiągnięcia natury organizacyjnej. W roku 2017 współorganizowałem ogólnopolską konferencję naukową "Nauki ekonomiczne w XXI wieku - wyzwania, dylematy, perspektywy", która towarzyszyła obchodom 70-lecia Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Pełniłem funkcję przewodniczącego komitetu organizacyjnego sekcji tematycznej "Kryzysy ekonomiczne w gospodarce światowej".

W latach 2013 - 2016 byłem też opiekunem specjalności "gospodarka publiczna" funkcjonującej w ramach kierunku "ekonomia" na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Także na tym wydziale, od roku 2013 do chwili obecnej jestem członkiem komisji ds. uznawalności efektów kształcenia. Od 2013 roku jestem też opiekunem naukowym koła naukowego "Praxis", zajmującego się popularyzowaniem myśli ekonomicznej szkoły austriackiej.

